

CESAR SANTOS, GEÇMİŞ/ŞİMDİ VE SANAT

Cesar Santos, Past/Now And Art

Dr. Öğretim Üyesi Esra YILDIRIM

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-iş Eğitimi Bölümü, Bartın/Türkiye

ORCID: ID 0000-0003-2229-3679

ÖZET

Çağdaş sanat bağlamında geçmiş ile şimdiyi birleştirmenin amacı; sanatçılar tarafından geçmişte üretilmiş olan sanat eserleri üzerinden sanata yeni bir anlam kazandırmak ve geçmiş ile ilişki içerisinde kalıp, sanatta sorgulama alanı oluşturmak olduğu düşünülmektedir. Sanatta geçmiş ve şimdi arasındaki köprünün kurulmasında rol oynayan Cesar Santos, Küba-Amerikalı çağdaş bir ressamdır. Santos, klasik ve çağdaş estetik bir dengede sunduğu Senkretist eserler üretmektedir. Senkretizm, sanatta eklektizm olarak bilinmektedir.

Araştırmada betimsel tarama modeli ile sanatçının eserlerine yer verilmiş olup, ürettiği eserler üzerinden analizler yapılmıştır. Eserlerini üretirken geçmişten günümüze nasıl bir aktarım yaptığı ve hangi eserleri ele alıp nasıl yorumladığı üzerinde durulmaktadır. Bir nevi geçmişte üretilmiş eserlerin güncellemesini yapan sanatçının bunu yaparken hangi duygu durumu ya da düşünce ile hareket ettiği, sanatsal üretimde plastik unsurların nasıl şekillendiği araştırılmaktadır. Akıllara kazınmış, aşına olunan eserleri seçmesinin nedeninin duygusal aktarım olduğu ve vermek istediği mesajın anlaşılabilirliğini güçlendiği görülmüştür. Bilinenden bilinmeyene bir yolculuk olarak düşünülebilecek bu anlatım yoluyla da geniş kitlelere ulaşmasını kolaylaştırdığını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Cesar Santos, Çağdaş Sanat, Eklektizm, Yeniden Üretim, Sanatta Yineleme.

ABSTRACT

The aim of combining the past and the present in the context of contemporary art; it is thought to give a new meaning to art through the works of art produced by artists in the past and to create a field of inquiry in art by staying in contact with the past. Cesar Santos is a Cuban-American contemporary painter who played a role in building the bridge between past and present in art. Santos produces Syncretist works that present classical and contemporary in an aesthetic balance. Syncretism is also known as eclecticism in art.

In the research, the works of the artist were included with the descriptive scanning model and analyzes were made on the works he produced. While producing his works, it is emphasized how he transferred from the past to the present and how he handled and interpreted which works. In a way, it is researched that the artist, who updates the works produced in the past, with which mood or thought he acts while doing this, and how the plastic elements are shaped in artistic production. It has been seen that the reason for choosing the memorable and familiar works is the emotional transfer and it strengthens the intelligibility of the message he wants to give. We can say that this narrative, which can be considered as a journey from the known to the unknown, facilitates its reaching large masses.

Key words: Cesar Santos, Contemporary Art, Eclecticism, Reproduction, Repetition in Art.

1. GİRİŞ

Eklektisizm, Yunanca eklektos, seçilmiş gibi anlamlara gelmekte olup; farklı sanat sistemlerinden alınan unsurların yeni bir sistem içinde yeniden kurgulanmasıdır. Yeniden kurgulanması ile yapılan bu bir nevi yeniden üretim ise; 80'li ve 90'lı yıllarda sanatta ivme kazanmıştır. Sanatta geçmiş ile şimdi arasında kazanılan bu ivme ile kopya ve orijinallik olguları yeniden anlamlandırılmıştır. Çağdaş ve güncel sanat penceresinden bakıldığında: yeniden üretimin salt taklit olarak düşünülmesi doğru değildir. Bu bağlamda üreten sanatçılar; geçmiş dönemde üretilen sanat eserinin bütününe ya da bir parçasını yineleyerek çağdaş sanata dair eserler üretmektedir. Sanat tarihinde yer bulmuş farklı çağ ve üsluplardan seçilip devşirilen bu bütün veya parçalar, çağdaş sanatçıların yeni ve şimdinin eser olgusunu ifade etmektedir. Eklektik sözcüğü, genellikle bir sisteme ait olan veya tek başına anlam ifade eden unsurların birden fazlasını yineleyerek meydana getirilen yeni sistem veya sistemler anlamına gelmektedir ve eklektisizm bir üslup değil, bir davranış şekli olarak değerlendirilmelidir. Connor'a göre bu türden yinelemeler: "saf köken ya da yapının tek yaratıcısı ideasını sorgu konusu haline getirir" (Connor, 2015, s. 143). Danto ise bu yinelemeleri sıklıkla kullanan sanatçıları, geçmişin kölesi ya da taklitçisi olarak görmez; onları, postmodernist sanatçılardan ayırarak, geçmiş çağda üretilen eserlerle güncel bir hayat bulduklarını dile getirir (Kuspit, 2010, s. 154). Bu bağlamda geçmiş eserlerden güncel hayat bulup, günümüzde ürettiği eserleri ile dikkat çeken ressam Cesar Santos ele alınmıştır.

2. CESAR SANTOS'UN SANAT ANLAYIŞINA YÖN VEREN ETMENLER

Cesar Santos'un eserleri, hem klasik hem de çağdaş üslupları bir araya getirip tek bir çatı altında toplamaktadır. Rönesans ve Çağdaş Sanat'tan etkilenilerek ürettiği eserlerin sahibi olan Santos, başlangıçta natürmort resimler yapmıştır. Ancak bir şeylerin eksik olduğunu hissederek; figürü de kompozisyonlarına dâhil etmeye karar vermiştir. Amerika'da çağdaş sanat eğitimi ve İtalya'da klasik resim eğitimi alması, sanatçının sanat anlayışında ve tekniğinde etkili olmuştur. Resimlerinin gezdiği müzelere bir cevap niteliği taşıdığını belirten sanatçı, figürleri yerleştirmede ve renkleri ayarlamada Photoshop programını kullandığını da vurgulamaktadır (http-1).

Sanatçı, amcası -1960'ların önde gelen Küba ressamlarından- Raul Santos Zepa'dan ilham alarak sanata yönelmiştir. Bu ilham ile sanat eğitimine erken yaşta başlamasıyla birlikte Santos'un sanat anlayışı önemli bir yön bulmuştur (http-2).

3. CESAR SANTOS'UN SANAT ANLAYIŞI VE ESERLERİ

Cesar Santos eserlerini geçmiş/şimdi bağlamında ele almakta ve geçmişten seçtiği sanat eseri ile kendi çağdaş figürlerini birleştirmektedir. Sanat tarihinde iyi bilinen eserleri kendisine konu edinen sanatçı; Pollock, Andy Warhol, Michelangelo, Rembrandt, Velázquez, Matisse, Giuseppe Arcimboldov, Keith Haring ve Dali gibi ressamların eserlerini ironik bir üslupla yineleyerek, figürlere çağdaş bir görünüm kazandırmaktadır. Bu bağlamda "Ustanın Atölyesi" ismini verdiği eserinde birden fazla yakın geçmişe ait figür, nesne ve ortam bulunmaktadır (Görsel 1). Sözü edilen bu eseri incelediğimizde; Jackson Pollock'un atölyesinde üretim esnasında çekilmiş bir fotoğrafından esinlendiği görülmektedir. Ayrıca Andy Warhol'a ait tanınmış nesnelerde eserde göze çarpmaktadır.

Görsel 1. Cesar Santos, Ustanın Atölyesi, Tuval üzerine yağlıboya, 91.4x91.4 cm.

Kaynak: <http://www.santocesar.com/syncretism> (Erişim tarihi: 20.10.2021)

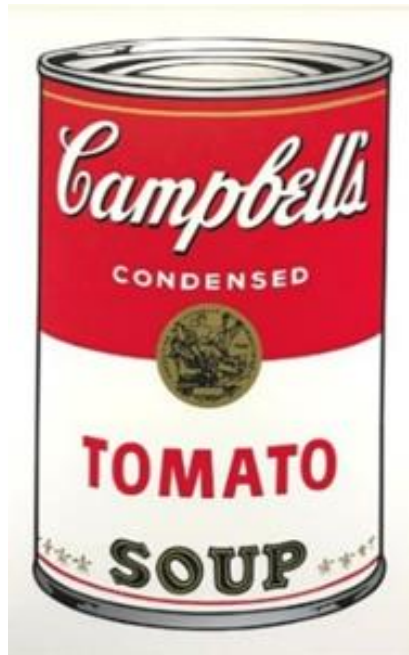
Santos bu eserini kurgularken; Görsel 2, Görsel 3 ve Görsel 4'te sunulan görselleri, ustaca kendi üç çocuk figürü ile birleştirdiği anlaşılmaktadır. Ekleme yaptığı bu çocuk figürleri, altları bezli küçük yaş çocuklardır. Eserinde niçin bu küçük yaş çocuklarla, yakın geçmişe ait iki ressamdan izleri birleştirdiğini düşündüğümüzde; geçmiş ve şimdi arasındaki bağı güçlendirdiği anlaşılmaktadır. Geçmiş ressamlar ve kendini yeni yeni algılamaya başlayan küçük çocuklar eserin içerisinde yan yana durmaktadır.

Görsel 2. Jackson Pollock, Ağzında sigara ile tuval bezine boya damlatırken, fotoğraf Martha Holmes, The Life koleksiyonu, Getty'nin izniyle.

Kaynak: <https://www.sothebys.com/en/articles/21-facts-about-jackson-pollock> (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Görsel 2’de soyut dışavurumculuğun önemli temsilcisi ABD’li ressam Jackson Pollock’un atölyesinde çalışırken bir fotoğrafı gösterilmektedir. Eserinde Pollock’un bu fotoğrafını olduğu gibi yineleyen Santos’un yaptığı eklemeler arasında; Pollock’un elinde tuttuğu boya kutusunun üzerine Warhol’un Görsel 3’te gösterilen “Campbell Çorba Kutusu”nu eklemesidir. Bunun dışında yerde üzerine boya damlattığı tuval bezine de Pollock’un Görsel 4’te görülen 1950 tarihli fırça, çubuk gibi malzemelerle ile boyayı tuvale damlatmak, dökmek ve saçmak tekniği ile ürettiği “Sonbahar Ritmi” isimli eseri yerleştirilmiştir. Yakın geçmişe ait bu iki ressamın izleri üç küçük çocuk ile birleştğinde izleyiciye aktarılanın sanatın büyümesi olarak algılanabilir. Eserdeki çocuklardan birinin elinde de daha küçük boyutlu bir kutudan beyaz boya akıttığı görülmektedir. Pollock’un, kendi eserine Warhol’un çorba kutusundan kırmızı boya damlatması; aynı dönem ressamlarının arasında kurulan bir bağ olarak algılanmaktadır.

Görsel 3. Andy Warhol, Campbell Çorba Kutusu, 1969.

Kaynak: <https://www.gallerypop.co.uk/product/andy-warhol-campbells-soup-can-11-46/> (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Görsel 4. Jackson Pollock, Sonbahar Ritmi (30), 1950, Tuval üzerine yağlıboya, 266.7x525.8 cm., Metropolitan Sanat Müzesi, New York.

Kaynak: <https://www.diken.com.tr/autumn-rhythm-jackson-pollock/> (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Santos'un Görsel 5'te sunulan "Venüs'ün" isimli eseri de yine geçmiş ve şimdinin birleşimi gibidir.

Görsel 5. Cesar Santos, Venüs'ün, Tuval üzerine yağlıboya, 78.7x116.8 cm.

Kaynak: <https://www.santocesar.com/syncrretism> (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Görsel 6'daki Hokusai'ye ait eseri kullanan ressam, dalganın yönünü değiştirmekle işe başlamıştır. Dev dalgalar arasında boş görünen iki saldan birine de gayet rahat bir duruşta çıplak bir kadın figürü yerleştirmiştir. Dalgalar arasında olmasına rağmen dikkat çekici olan durum; figürün gayet rahat bir tavırda eserde hayat bulmasıdır. Çarpıcı bir diğer nokta ise teknolojik bir aletin eserin gökyüzünden figürü izlemesidir.

Dönemimizin teknolojisine bir gönderme olarak yerleştirdiği bu drone, dilimizde uçangöz olarak bilinen bu aletin, figürün dalgalara yaslanarak poz vermesini kayıt altına aldığı hissedilmektedir. Sanatta geçmiş ve şimdi birleşiminde böylesi yeni teknolojilerin kullanılması eserin yaşadığımız yüzyıl içerisinde nefes almasına olanak vermektedir.

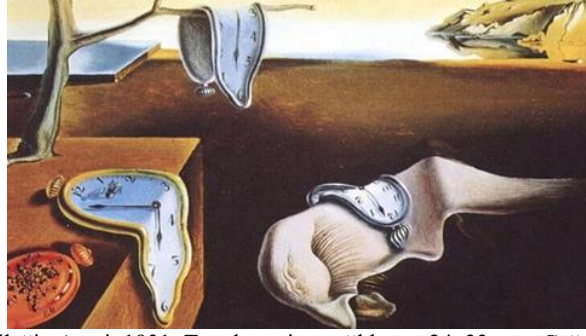
Görsel 6. Katsushika Hokusai, Büyük Dalga, 1831, Ahşap baskı, 25.7x 37.8 cm., Metropolitan Museum of Art, British Museum, Claude Monet'nin evi.

Kaynak: <https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-h/hokusai-katsushika/katsushika-hokusai-buyuk-dalga-435/> (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Sanatçının Görsel 7'deki "Alice" eserine baktığımızda hem Van Gogh'un hem de Dali'nin eserlerinden izlere rastlanmaktadır. Eserde toprağın yüzeyine bir delikten çıkan beline kadar görebildiğimiz çıplak kadın figürü bulunmaktadır. Esere verilen isimden de yola çıkarak eser bize "Alice Harikalar Diyarında" masalını çağrıştırmaktadır. Van Gogh'un vazo içerisinde resmetmiş olduğu ayçiçeklerini; kırılmış bir vazo ve etrafa saçılmış ayçiçekleri olarak güncelleyerek karşımıza çıkarmaktadır. Dali'nin eriyen saatlerini ise figürün yanındaki dalda asılı olarak ve deliğin kenarında görmekteyiz. Çok aşına olunan bu ayçiçek ve eriyen saat nesneleri ile geçmiş ile kurulmuş olan bağımız kullanılmış olup, geçmişten şimdیه bir aktarım yapabilmemiz kolaylaştırılmıştır. Görsel 8'de sürrealist bir eser olan "Belleğin Azmi" görülmektedir. Eserdeki saatlerin yönü değiştirilerek Dali'nin eserinde masadan aşağıya eriyen saat, Santos'un eserinde çukurdan yerin dibine doğru erimektedir. Realist bir tarzda delikten çıkmaya çalışan ya da elleriyle vazoya uzandığı hissedilen figürün bakışları donuktur. Esere ilk bakıldığında zaman kavramının ön plana çıktığı hissedilmektedir. Ancak bu zaman geçmiş eserdeki nesnelerle geçmiş, figür ve yeni bir mekânla şimdیهi bize çağrıştırdığı için kafalarımızı ustaca karıştırmaktadır.

Görsel 7. Cesar Santos, Alice, Tuval üzerine yağlıboya, 78.7x111.7 cm.
Kaynak: <https://www.santocesars.com/syncretism> (Erişim tarihi: 21.10.2021)

Görsel 8. Salvador Dali, Belleğin Azmi, 1931, Tuval üzerine yağlıboya, 24x33 cm., Çağdaş Sanat Müzesi, New York.
Kaynak: <https://www.milliyet.com.tr/egitim/bellegin-azmi-nedir-salvador-dalinin-bellegin-azmi-tablosu-neyi-anlatir-6503160>
(Erişim tarihi: 21.10.2021)

Görsel 9. Vincent van Gogh, Ayçiçekleri, 1889, Tuval üzerine yağlıboya, 95x73 cm., Van Gogh Müzesi, Amsterdam.
Kaynak: <https://www.vangoghmuseum.nl/nl> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

Sanatçının yine kafa karıştırıcı bir diğer eseri ise; Görsel 10'da sunulmuştur. Eser incelendiğinde; genç bir kızın elinde palet yerine tabak; paletteki boyalar yerine ise sağlıklı sebzeler tuttuğu görülmektedir. Ressam olduğu elindeki fırçadan ve önündeki şövale üzerindeki tablodan anlaşılmaktadır. Ancak yarısını boyadığı eserin Giuseppe Arcimboldo'ya ait Görsel 11'de sunulan "Vertumnus" olduğu görülmektedir. Geçmişe ait bu eseri, perspektif olarak geriye doğru yerleştiren Santos, bu eseri ile izleyiciye meyve, sebze ve deniz ürünlerinden portreler üreten Giuseppe Arcimboldo'dan hareketle günümüze atıf yapmak istediği açıktır.

Görsel 10. Cesar Santos, Yağsız yağ, Tuval üzerine yağlıboya, 101.6x76.2 cm.
Kaynak: <https://www.santocesar.com/syncrretism> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

GörSEL 11. Giuseppe Arcimboldo, Vertumnus, 1591, Panel üzerine yağlıboya, 69.9x 57.9 cm., Skokloster Kalesi.
Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Arcimboldo#/media/Dosya:Vertumnus_%C3%A5rstidernas_gud_m%C3%A5lad_av_Giuseppe_Arcimboldo_1591_-_Skoklosters_slott_-_91503.tiff (Erişim tarihi: 22.10.2021)

Sanatçının “Genç” isimli eserinde, Amerikalı ressam, graffiti sanatçısı ve sosyal aktivist olan Keith Haring ile özdeşleşmiş olan soyutlanmış figürlere rastlanmaktadır. GörSEL 12’de gösterilen sözü edilen bu eserde, Haring’in figürleri eserin fonundadır. Ancak bir figürün eserdeki genç kızın omuz kısmında devam ediyor olması; figürü fondan ayırıp kızın kıyafetinin deseni olarak devam ettiğini hissettirmektedir. Bu figür, aşına olduğumuz Haring’in kanatlı figürüdür ve fonda beyaz; kıyafette siyah olarak boyanmıştır. Kıyafetin göğüs kısmında yine Haring’e ait GörSEL 14’te gösterilen havlayan köpek figürü bulunmaktadır.

GörSEL 12. Cesar Santos, Genç, Tuval üzerine yağlıboya, 45.7x 35.5 cm.
Kaynak: <https://www.santocesars.com/syncretism> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

Görsel 13. Keith Haring, Çift Kalp, Ahşap üzerine monte edilmiş ofset litografi, 59.7x59.7 cm.
Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/after-keith-haring-heart-couple> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

Görsel 14. Keith Haring, Havlayan Köpek, 1990, Serigrafi.
Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/keith-haring-dog-7> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

Görsel 15'te sunulan eser, sanatçının resim içinde resim olarak kurguladığı bir eserdir. Matisse'in en bilindik tablolarından biri olan Görsel 16'da verilmiş olan "Dans", sanatçının "Üç Güzeller" ismini verdiği eserinde şimdiye uyarlanmış gibi görünmektedir. Bir sanat galerisini andıran mekânda Matisse'in eseri duvarda asılıdır. Geçmişten bir dans, şimdinin dansı ile birleşmiştir. Bunu duvarda asılı duran resmin önünde dans figürleri yapan üç kadın figür ile başarmıştır.

Görsel 15. Cesar Santos, Üç Güzeller, Tuval üzerine yağlıboya, 121.9x 101.6 cm.
Kaynak: <https://www.santocesar.com/syncretism> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

Görsel 16. Matisse, Dans, 1910, Tuval üzerine yağlıboya, 2.6 m x 3.91 m., Ermitaj Müzesi, Rusya'nın Sankt-Peterburg.
Kaynak: <https://www.sanatabasla.com/2013/04/dans-dance-matisse/> (Erişim tarihi: 22.10.2021)

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada Cesar Santos'un "‘Ustanın Atölyesi, Venüs’ün, Alice, Yağsız yağ, Genç ve Üç Güzeller’" isimli eserleri ele alınmıştır. Sonuç olarak sanatçının, eserleri yoluyla geçmiş ve şimdi arasında güçlü bir bağ kurduğu, geçmişten seçerek ele aldığı sanat eserlerini kendi özgün anlatımıyla birleştirdiği görülmektedir. Sanatçının zekice seçtiği sanat eserindeki parçaları, kendi figürleriyle kurguladığı kompozisyonlarında; izleyiciye vermek istediği mesajı, aslında dolaylı bir anlatım yoluyla aktarırken; basit bir biçimde de hafızalarımızdan yararlanarak eserleriyle duygusal yakınlık kurmamızı sağlamaktadır. Çağdaş figürleriyle oluşturduğu eserlerinde, sanat tarihinde çok iyi bilinen eserlerdeki parçalardan yola çıkan sanatçı bazen eserdeki bir objeyi bazen de bir figürü içselleştirerek; yeni bir anlam yaratır izleyicinin belleğinde... Sanatçı üretimine Pollock, Warhol, Michelangelo, Rembrandt, Velázquez, Matisse, Arcimboldov, Keith Haring ve Dali gibi ünlü isimlerin en bilindik tablolarından hareketle başlar ve bilinenden bilinmeyene ironik bir üslupla yineleyerek devam eder. Geçmiş onun eserlerinde adeta soluk alır ve şimdi ise onun modern figürleri ile gözler önüne serilir. Eserlerindeki günümüzü anlatan figürleri, geçmişle çok ince bir çizgide birleşerek; sanatçının eserleri anlamsal olarak düşündürücü eserler olarak değerlendirilmektedir. Sanatçının araştırmada değerlendirilen altı eserinin ortak noktası, geçmişe ve kendi dönemine özgü olanı, geçmişte bilinen ve günümüzde görünen olanı birleştirmesidir. Bu birleştirme, bazen bir parça bazen iki bilinen eserden birkaç parça olabilmektedir. Güncel sanatta sıklıkla karşılaşılan bu durum, geçmiş/şimdi bağlamında sanat olarak irdelenmeye devam etmektedir ve salt etkilenme olarak değerlendirilmemelidir. Bu değerlendirmenin aksine belki de sanatçının eserleriyle söylemeye çalıştığı şeye odaklanılmaya çalışması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Connor, S. (2015). Postmodernist Kültür: Çağdaş Olanın Kuramlarına Bir Giriş. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kuspit, D. (2010). Sanatın Sonu. İstanbul: Metis Yayınları.

http-1: <http://www.santocesar.com/selected%20press> (Erişim tarihi: 20.10.2021)

http-2: <https://www.southwestart.com/articles-interviews/featured-artists/21-under-31-cesar-santos>. (Erişim tarihi: 20.10.2021)